

TAIDELAINAAMOKÄSIKIRJA

SISÄLLYS

JOHDANTO	2
1. MIKÄ ON TAIDELAINAAMO?	3
2. HISTORIAA JA TAIDELAINAAMOT SUOMESSA	3
3. TAIDELAINAAMON TOIMINTA	4
3.1. Periaate	4
3.2. Ketä taidelainaamo palvelee	4
Karrikoituja esimerkkejä asiakkaista	5
3.3. Toimintamalleja	6
3.4. Työtehtävät lainaamossa	7
Lainaamotyöntekijän ominaisuudet	7
3.5. Työntekijäresurssit	8
Lakisääteiset maksut palkasta	11
3.6. Teosten säilytys	12
3.6.1. Teosten määrä, valikoima, esillepano, valaistus	
3.6.2. Säilytys, käsittely, kuljetus	13
3.7. Lainaustietojen ylläpito, laskutus, sopimukset, vakuutukset, hinnoittelu	
3.8. Arvonlisävero ja kirjanpito	14
3.9. Sopimukset ja vakuutukset	15
3.10. Mainonta, markkinointi ja tiedotus	16
4. HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ	17
5. TAIDELAINAAMOJEN ESITTELYÄ	18

JOHDANTO

Uusia taidelainaamoja on syntymässä lisää näinä aikoina useille paikkakunnille. Tähän taidelainaamon käsikirjaan on kerätty tietoa ja ajatuksia asioista, jotka voisivat auttaa uutta taidelainaamon perustajaa. Nykypäivänä on helppoa löytää ajankohtaista tietoa internetistä esimerkiksi verotuksesta, palkkatuista, palkanmaksusta ja vakuutuksista, joten tämä käsikirja ei sisällä niistä kovin yksityiskohtaista tietoa, joka vanhentuisi kuitenkin nopeasti. Suurin osa taidelainaamoista aloittaa hyvinkin pienin resurssein, joten tässä pyritään tuomaan esille mahdollisuuksia ja ideoita nimenomaan niitä ajatellen.

Taidelainaamot yhdessä taiteilijayhdistysten, taidealan oppilaitosten sekä kirjastojen kanssa ovat otollisia ryhmiä olemaan mukana luomassa kuvataiteen uusia liiketoimintamalleja, joilla edistetään kuvataiteen roolia yhteiskunnan eri alojen kehittäjänä. Perinteinen ajattelu ettei taiteilijan uralle ole hyväksi olla esillä ”ihan missä tahansa” on muuttumassa ja taidelainaamotkin voivat kehittää aivan uusia ideoita tavoitellakseen laajempaa asiakaskuntaa.

Taidetta välittävillä lainaamoilla on paljon mahdollisuuksia tarjota monipuolisia palveluita kehittämällä omaa myyntiään ja markkinointiaan sekä tietojärjestelmiään esimerkiksi verkostoitumalla

muiden alan toimijoiden kanssa, toimimalla yhteistyössä eri alojen oppilaitosten kanssa ja ulkoistamalla osan omaan toimintaansa kuuluvia tehtäviä. Uudet taidemuodot tarjoavat mahdollisuuksia monipuolistaa ja laajentaa lainaamon palveluita entisestään.

Taidelainaamus on kasvattanut suosiotaan taloudellisen tilanteen matalasuhdanteesta huolimatta. Valtaosa taiteen ostajista on perinteisesti ollut hyvätuloisia, joille taiteen ostamisessa ei ole suurta kynnystä, mutta taidetta haluavat ostaa myös opiskelijat ja muut pienituloiset, jotka ovat kiinnostuneita taiteesta sekä persoonallisesta ja viihtyisästä ympäristöstä. Sisustaminen on monille sydäntä lähellä oleva harrastus, johon käytetään paljon aikaa, vaivaa ja rahaa. Taidelainaamolla on hyvät mahdollisuudet tavoitella laajaa asiakaskuntaa ja muun muassa kirjastoissa toimivat lainaamot ovat ihanteellisia paikkoja tähän.

Taidelainaamonimitys on hieman harhaanjohtava koska useimmiten lainatut teokset maksetaan loppuun asti eli lunastetaan itselle, jolloin onkin oikeastaan kyse osamaksulla ostamisesta. Lainaamus on kuitenkin turvallinen sana, koska se sisältää mahdollisuuden palauttamisesta, mikä madaltaa kynnystä myönteiseen päätökseen ostotilanteessa.

1. MIKÄ ON TAIDELAINAAMO?

Taidelainaamo tai toiselta nimeltään artoteekki (lat. artis = taide; kreik. theke = paikka) on paikka, josta voi lainata kuvataidetta kuukausimaksua vastaan. Yleensä teoksia voi myös ostaa lainaamosta kerralla maksettuna tai kuukausierissä.

Taidelainaamo ottaa taiteilijoiden teoksia valikoimaansa joko konkreettisesti tiloihinsa ja/tai kuvina esittelykansioihin tai internet-kuvagalleriaan. Taidelainaamo voi välittää teoksia myös tilaustöinä ja tarjota muita palveluita kuten teosten ja taiteilijoiden esittelyä, konsultointipalvelua ja järjestää myyntitilaisuuksia.

Lainaamo tekee taiteilijan kanssa sopimuksen lainaamoon tuoduista teoksista ja välittää hänelle lainoista ja ostoista tulleet rahat. Lainamo tekee lainaussopimuksen teoksen lainaavan asiakkaan kanssa ja huolehtii, että asiakas maksaa lainaansa sopimuksen mukaisesti. Lainamo ottaa (tai ei ota) välityspalkkiota toimintaperiaatteidensa mukaan kattaakseen taidelainaamon kustannuksia. Lainamo voi toimia myös niin, että taiteilija tekee sopimukset ja huolehtii maksuista suoraan itse.

2. HISTORIAA JA TAIDELAINAAMOT SUOMESSA

Taidelainaamotoiminta alkoi Yhdysvalloissa Illinoisissa, jossa perustettiin ensimmäinen taidelainaamo jo 1920-luvulla. Eurooppaan ensimmäiset taidelainaamot syntyivät 1940-luvulla kun berliiniläiset taiteilijat tutustuivat taidelainaamoihin matkoillaan Yhdysvaltoihin ja toivat sieltä idean Eurooppaan. Ensimmäinen taidelainaamo Suomessa perustettiin vuonna 1971 Joensuuhun. Seuraavien vuosikymmenien aikana maahamme syntyi muutamia taidelainaamoja ja 2000-luvulla taidelainaamoja on perustettu useille paikkakunnille.

Taidelainaamoja pitävät Suomessa usein taiteilijayhdistykset joko yksin tai yhdessä useamman yhdistyksen kanssa. Ne toimivat joko taiteilijaseuran tai -yhdistyksen tiloissa, taidegalleriassa, kirjastossa ja/tai internetissä. Muutama lainamo on yksityinen, osa lainaamoista on vain yhdistyksen jäsenäiteilijoille ja jotkin ovat avoimia kaikille ammattitaiteilijoille. Suurempien kaupunkien ja isojen yhdistysten lainaamojen kokoelmat ovat suuret ja toiminta vaatii paljon tilaa ja useampia työntekijöitä. Pienempien paikkakuntien lainaamot ovat pienimuotoisempia.

Monta taidelainaamo on Suomessakin perustettu kirjastoihin. Kuvataiteeseen tutustumisen kynnyksen ajatellaan olevan matalammalla kirjastossa kuin esimerkiksi taidegalleriassa ja -museossa. Kirjaston asiakaskunta on myös huomattavasti laajempaa ja kävijämäärät paljon suuremmissa mittakaavoissa. Joidenkin kirjastojen lyhyet aukioloajat tosin rajoittavat juuri taidelainaamojen potentiaalisimpien asiakkaiden käyntejä.

3. TAIDELAINAAMON TOIMINTA

3.1. Periaate

Taidelainaamoista voi vuokrata taideteoksen haluamukseen ajaksi ja ostaa taidetta kerta- tai osamaksulla. Lainattu tai osamaksulla ostettu teos siirtyy asiakkaan omistukseen kun osamaksuja on maksettu niin kauan, että teoksen kokonaismyyntihinta on maksettu kokonaan. Asiakas voi palauttaa lainaamansa teoksen lainaamoon ennen kuin koko hinta on maksettu mutta hänelle ei hyvitetä jo maksettuja eriä. Lainaaminen on yleensä korotonta.

Yleensä asiakas maksaa vähintään ensimmäisen vuokra- tai osamaksuerän sopimuksen teon yhteydessä ja sen jälkeen hän maksaa teoksen hinnan mukaan määritellyn kuukausierän kerran kuussa. Halutessaan hän voi maksaa teoksen hinnan isommissakin erissä nopeammin täyteen. Sopimuksessa voi olla myös ehto, että jos teosta on pitänyt tietyn määrän kuukausia, sitä ei voi enää palauttaa vaan se on maksettava loppuun asti. Lainauserän suuruus voi olla kiinteä, esimerkiksi 10 € kuussa tai se voi määräytyä teoshinnan mukaan niin, että maksuaika ei veny liian moneksi vuodeksi.

Lainaamo ottaa taiteilijoiden teoksia lainaamoonsa ja tekee niistä jokaisen taiteilijan kanssa sopimuksen joka sisältää taiteilijan ja teoksen tiedot hintoineen, ehdot provisiosta, vahingonkorvauksista ynnä muusta. Lainaamo tilittää taiteilijalle saadut maksut esimerkiksi kuukausittain ja vähentää toimintaperiaatteensa mukaisen provision.

3.2. Ketä taidelainaamo palvelee?

Taidelainaamot tarjoavat teoksia yksityishenkilöille, yhteisöille ja yrityksille. Lyhyempiäaikaiset tapahtumat kuten messut, asuntoesittelyt, televisiosarjojen kuvaukset ja teatteriesitykset voivat hyödyntää lainaamoteoksia sisustuksissaan ja lavastuksissaan. Sairaalat, hoitolaitokset ja hoitokodit voivat hankkia vaihdettavissa olevaa, tilaan sopivaa katseltavaa antamaan miellyttäviä kokemuksia potilaille, asukkaille ja työntekijöille, jotka voivat olla myös itse mukana valitsemassa teoksia tiloihin, mikä saattaa olla heille pirstävää ohjelmaa arkeen.

Taidelainaamo voi tarjota resurssiensa mukaan myös konsultointipalveluja, taideteos- ja taiteilijaesittelyitä ja –luentoja, teosmyyntitilaisuuksia ja asiakasiltoja ja välittää taiteilijoiden tarjoamia palveluja; esimerkiksi muotokuvamaalausta ja muita tilaustöitä. Lainaamossa voidaan järjestää taidenäyttelyitä; esimerkiksi kuukauden taiteilijan esittelyitä, jolloin nostetaan esille jonkin tietyn taiteilijan tuotantoa erityisesti ja voidaan järjestää kyseisen taiteilijan tapaamisaikoja ja esittelyitä. Lainaamo tarjoaa siis taiteilijalle hyvän myynti- ja markkinointikanavan eli toimeentuloa, näkyvyyttä, tunnettuutta, kontakteja ja uusia mahdollisuuksia. Lainaamo voi myös jakaa tietoa taiteen osto- ja myyntisuhdanteista.

Teoksen lainaaminen lyhyeksikin ajaksi tarjoaa yksityishenkilölle tai sisustussuunnittelijalle mahdollisuuden teosten sovittamiseen, koska teos voidaan palauttaa, jos se ei näytäkään paikan päällä sopivan ajateltuun tilaan tai sitä tarvitaan vain esittelyyn tai muun tilaisuuden ajaksi. Teos voidaan lainata myös vaikkapa ylioppilajuhlien tai muiden perhejuhlien ajaksi. Taiteen lainaaminen tai osamaksulla ostaminen tuo taiteen hankkimisen nuorten, opiskelijoiden ja muiden matalatuloisten ulottuville, jotka eivät muuten ehkä juuri voi ostaa taidetta.

Karrikoituja esimerkkejä asiakkaista

Ammattilaiskeräilijä ja sijoittaja, joka ostaa järjestelmällisesti.

Hän ostaa ja myy paljon taidetta, hän tuntee taiteen kentän, taiteilijat, kysynnän, tarjonnan, hintatason ja ostaa pääasiassa tunnettujen, nimekkäiden taiteilijoiden ja urallaan hyvässä myötätulessa olevien taiteilijoiden teoksia. Hän tietää mitä etsii eikä tarvitse juuri opastusta eikä myyntipuheita ja tekee päätökset nopeasti. Hänelle voi esitellä uusia teoksia ja uusien lupaavien taiteilijoiden teoksia. Hänelle voisi tarjota myös mahdollisuutta saada uutuusluetteloita sähköpostilla tai että häneen otetaan yhteyttä jos myyntiin tulee häntä kiinnostavia teoksia tai lainaamossa järjestetään teosmyyntitilaisuuksia.

Kotikeräilijä ja lahjaksi taidetta ostava, joka ostaa tunteella.

Hän tietää aika paljon taiteesta, koska on usein itse ammattitaiteilija tai harrastaja. Hän ostaa taidetta usein tai silloin tällöin. Hän ostaa teoksia, joista itse pitää, eikä teoksen tekijän tarvitse välttämättä olla nimekäs. Tämä asiakas tekee helposti heräteostoksia ja hänestä voi tulla kanta-asiakas. Hänelle voi kertoa taustoja teoksista ja niiden tekijöistä, koska niistä saattaa löytyä sitä henkilökohtaista tunnesidettä, jota hän teoksesta etsii. Tästä syystä lainaamotyöntekijän kannattaa keskustella taiteilijoidenkin kanssa oppiakseen tuntemaan heitä, jotta voisi kertoa heistä jotain asiakkaille. Jos asiakas epäroii lopullisessa päätöksessään, häntä voi auttaa päätöksenteossa esimerkiksi kertomalla omista positiivisista tunnelmista, joita teos itselle herättää, koska asiakas saattaa vielä löytää teoksesta asioita, joita ei itse vielä huomannutkaan. Joskus asiakas tarvitsee ikään kuin luvan hankkia jotain itselleen; että hänellä on lupa hemmotella itseään tai lähimmäistään ja olla hieman turhamainen.

Sisustaja, joka ostaa tilaan täydellisesti sopivaa teosta.

Hän on ostanut juuri uuden kodin, on uudistamassa vanhaa asuntoaan tai hän on ammatiltaan sisustaja ja sisustaa jonkun kotia, työ- tai muuta tilaa. Hän

haluaa löytää tilaan täydellisesti sopivan teoksen. Hän tutkii ajan kanssa sisustuslehtiä, huonekaluliikkeitä, katalogeja, ja lainaamojen nettigallerioita ja hän käy asuntomessulla. Hänellä saattaa olla jo mielessään tarkka visio tai hän on etsimässä tai hän on liikkeellä avoimin mielin. Hän etsii usein vähän isompaa teosta tai usean teoksen ryhmää tai täydentää aiempaa teosryhmää. Teosten on sovittava kooltaan, väreiltään ja tunnelmaltaan asunnon muuhun sisustukseen sekä toisiinsa. Hän pitää siitä mahdollisuudesta että voi sovittaa teosta kotona ja palauttaa sen, jos se ei tunnu hyvältä. Lainaamotilassa voidaan pitää esittelykuvamappia isoista teoksista, joita asiakas pääsee halutessaan katsomaan joko taiteilijan luo tai teos toimitetaan nähtäväksi lainaamoon. Jos sopivaa teosta ei löydy heti, asiakkaalle voidaan tarjota sitä mahdollisuutta, että hänelle etsitään lisää sopivia teosvaihtoehtoja ja otetaan häneen pian yhteyttä. Teoksia voidaan pyytää taiteilijoilta lisää kun on selvillä mitä asiakas on etsimässä.

Uteliias, satunnainen kävijä.

Hän on tullut paikalle enemmänkin uteliaisuuttaan tai sattumalta kuin tositarkoituksella. Hän ei ole ehkä ennen koskaan ostanut taidetta tai on ostanut hyvin vähän. Hän ei ehkä oikeasti tiedä paljonkaan taiteesta ja taiteilijoista, mutta saattaa esittää tietävänsä, on uteliias ja testaa myyjän tietoja. Hän saattaa ostaa postikortteja, teosarvan tai muita edullisia oheistuotteita. Häntä viehättää usein perinteisempi ja esittävämpi taide, joka on hänelle tuttua ja turvallista. Hän haluaa heti ymmärtää mitä teos esittää ja hän haluaa, että teos herättää miellyttäviä ajatuksia. Hän saattaa olla hyvinkin kiinnostunut ostamaan teoksia jollekin lahjaksi merkkipäivänä yhdessä läheistensä kanssa, joten tätä mahdollisuutta voi mainostaa hänelle.

3.3. Toimintamalleja

- **Taiteilija itse** voi perustaa oman yksityinen taidelainaamonsa, jossa tarjoaa vain omia töitään. Laskutus- ja kirjanpitoa palvelua voi hankkia esimerkiksi osuuskuntayrittäjiltä, jolloin ei tarvitse toimia itse varsinaisena yrittäjänä.
- **Taiteilijaseura tai –yhdistys tai muu taiteilijoiden ryhmä tai osuuskunta** on perinteinen ja käytännöllinen ryhmittymä perustaa taidelainaamo joko seuran omissa tiloissa jos sellaista on, tai yhteistyössä jonkin muun organisaation kanssa, tai levittäytymällä useammalle taholle, ja/tai toimimalla internetissä. Toimintaa voidaan pyörittää sekä omin voimin että lisäksi yhteiskunnan tarjoamia palkkatukimahdollisuuksia hyödyntäen.
- **Kaupungin taidegalleria, -museo tai kaupunginkirjasto** ovat myös perinteisiä ja hyviä tahoja perustaa taidelainaamo joko itsenäisesti tai yhteistyössä taiteilijaseurojen kanssa.
- **Yksityiseen taidegalleriaan ja taidekauppaan** voidaan perustaa taidelainaamo. Galleristi tai taidekauppias voi valita itse taiteilijat ja teokset lainaamoonsa. Hän ehkä ottaa isomman provision mutta toimii samalla myös taiteilijan managerina.
- **Oppilaitokset ja niiden kirjastot, jotka voivat hyödyntää verkostojaan**, joissa ne voivat hyödyntää jo olemassa olevia tietojärjestelmiään ja tehdä yhteistyötä monien tahojen kanssa; taiteilijaseurojen, kuvataiteilijoiden, opettajien, oppilaiden, muiden alueen oppilaitosten, sijaintialueensa kaupungin kirjastojen, taidemuseoiden, gallerioiden ja yritysten yrittäjien kanssa. Oppilaitoksen taidelainaamo voi tarjota monenlaisia palveluita, joita voivat olla suunnittelemassa ja toteuttamassa kyseisen laitoksen opiskelijat esimerkiksi kurssityönä tai opintoihin kuuluvana työharjoitteluna. Myös muiden oppilaitosten opiskelijat voivat olla tekemässä työharjoitteluna tai opinnäytetyönä muita lainaamotyötehtäviä kuten myynti, markkinointi, graafinen suunnittelu, arkistointi- ja tiedonhakujärjestelmien luominen.
- **Taidelainaamo voi toimia kokonaan internetissä kokonaan tai muun ohella.** Netissä on helppokäyttöisiä ohjelmia nettikaupan perustamiseen jos sivujen teettäminen on lainaamolle liian kallista. Kerta- tai kuukausimaksun lisäksi tulee pankki- ja luottokunnan veloittamat provisiot maksuliikenteestä. Pieni lainaamo, joka ei halua heti perustaa nettikauppa voisi aluksi luoda pienen teoskuvagallerian johon liitetään tilaus- tai yhteydenottolomake. Asiakas saa sen perusteella laskun, jonka maksettuaan teos toimitetaan hänelle. Kuvagallerioiden perustamiseen on ilmaisia internet-ohjelmia, mutta niitä ei ole yleensä tarkoitettu kaupalliseen toimintaan. On luettava tarkkaan kuvagalleriaohjelman säännöt ja muistettava myös taiteilijan tekijänoikeudet kuviin.
- **Taidelainaamon teoksia voi olla esillä monissa julkisissa paikoissa:** Sairaala, terveyskeskus, kuntoutuskeskus, vanhainkoti, hoitokoti, apteekki, kampaamo, hieroja, muu hoitoyritys, kosmetologi, hotelli, ravintola, baari, pankki, vakuutuslaitos, huonekaluyritys, sisustustavarayritys tai mikä tahansa yritys, jossa on sopivaa valvottua tilaa voi toimia yhteistyössä taidelainaamon kanssa. Näiden paikkojen odotushuoneet ja muut asiakastilat, kokoustilat, sosiaalityilat, työtilat, näyteikkunat, käytävät tai siirrettävät sermit tarjoavat lainaamotoiminnalle seinätilaa ja laajan katsojakunnan. Teosten ohella katsottavana voi olla myös teoskuvamappeja, taiteilijoiden portfolioita ja lainaamon palvelujen esitteitä.

3.4. Työtehtävät lainaamossa

Asiakirjojen, esitteiden ja mainosten laatiminen ja päivittäminen

- Sopimusten, lomakkeiden ja kuittien pohjat
- Mainokset esitteet ja tiedotteet

Teosten esillepano, säilytys, luettelointi

- Lainaamoteosten luettelointi, järjestely, esillepano ja huolto
- Teosten pakkaus, purku, tarkastaminen, inventaariot
- Teosten valokuvaus ja kuvankäsittely, internet-sivujen ylläpito
- Teostietojen ylläpito
- Tilojen siistiminen, kosteusprosentin ja lämpötilan tarkkailu, valaistuksesta huolehtiminen

Myynti, asiakkaan ja taiteilijan kanssa asiointi, sopimusten täyttäminen

- Teosten esittely, konsultaatiot, asiakaspalvelu, myynti
- Sopimuksien, lomakkeiden, kuittien ja teostietolappujen täyttäminen

Yhteydenpito, tiedotus, mainonta, markkinointi ja tiedonhaku

- Yhteydenpito taideyhdistykseen, taiteilijoihin, yhteistyökumppaneihin ja tiedotusvälineisiin
- Tiedonhaku; taideteosten tekniikat, taiteilijat, taustat
- Mainostus, markkinointi; mainosten ja kampanjoiden suunnittelu ja toteutus

Reskontra

- Rahaliikenteen hoito; kassa, kirjanpito, tilitykset taiteilijoille, alv ja muu maksuliikenne

Työntekijöiden rekrytointi, opastus, valvonta

- Työntekijöiden haku, haastattelut, sopimukset, opastus, valvonta
- Asiointi työvoimaviranomaisten, oppisopimuskeskuksen ym. kanssa

Vakuutukset

- Työntekijöiden, tilojen ja teosten vakuutuksista huolehtiminen

Taidelainaamotyöntekijän ei tarvitse olla kävelevä taiteen tietopankki, joka tietää kaiken taiteesta ja taiteilijoista. Tietenkin on eduksi mitä enemmän hän taiteesta tietää ja ennen kaikkea kuinka on kiinnostunut hän siitä on. Tiedonhaku on helppoa jos internet on käytettävissä ja lainaamossa voi olla taiteilijoiden portfolioita nähtävänä. Myyntihenkisyys ja asiakaspalveluhenkisyys ovat edellytyksiä tässä työssä, mutta kova myyntitykkikään ei tarvitse olla, koska liika tyrkyttäminen voi olla vain haitaksi. Rento, luonteva käyttäytyminen ja iloisuus, puheliaisuus sekä avuliaisuus ovat tärkeämpiä ominaisuuksia kuin se, että pystyy selittämään hyvin tarkkaan lainaamoteoksien tekniikoita ja sisältöä. Tekniikkaa voi olla mahdoton edes tietää ja sitä voi olla vaikea selittää. Teosten sisällön tulkinta on aina hyvin henkilökohtaista.

Merja Asonen, Etsijät-sarja, 2010, serigrafia ja akryyli, leveys 41 cm, korkeus 23,5 cm

3.5. Työntekijäresurssit

- Koko- tai osapäiväpalkattu työntekijä
- Palkkatuella palkattu
- Vapaaehtoistyö, talkootyö esim. yhdistyksen jäsenenä
- Alan opiskelija työharjoittelijana
- Siviilipalvelusmies
- Oppisopimuskoulutus
- Työharjoittelija ja työelämävalmennettava
- Apurahalla palkattu

Osa taidelainaamoista toimii kirjaston tai gallerian yhteydessä ja lainaamotyö sisältyy silloin osaksi muuta työnkuvaa. Isommissa taidelainaamoissa voi olla vakituisia työntekijöitä ja lisäksi määräaikaista työntekijöitä, joiden palkkaamiseen voidaan saada yhteiskunnan tukea. Työntekijöinä voivat olla myös opiskelijatyöharjoittelijat. Pieni yhdistys saattaa toimia täysin vapaaehtoistyönä ja se voi hakea apurahaa työntekijän palkkaamiseen.

Isompaan organisaatioon kuuluvan taidelainaamon, kuten esimerkiksi kirjaston tai oppilaitoksen, laskutus- ja palkanmaksujärjestelmät ja kenties myös valmius teos-, asiakas- ja taiteilijarekisteriinkin ovat jo olemassa tai helposti järjestettävissä, mutta pienemmän lainaamotoimijan on ratkaistava miten hoitaa nämä asiat. Pienessä mittakaavassa toimivan lainaamon rekisterien ylläpito ja laskutuksen seuranta ei välttämättä tietenkään vaadi edes tietokoneohjelmia, jos asiat hoidetaan järjestelmällisesti ja tarkasti. Laskutus, palkanmaksu ja kirjanpito voidaan myös kokonaan ulkoistaa. Tänä päivänä muun muassa erilaiset osuuskunnat tarjoavat edullisia palveluja pienille yrittäjille ja yhdistyksille.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijoilta voi tiedustella kiinnostusta tekemään näyttötutkintotyönään lainaamolle erilaisia projekteja; tietokoneohjelmointi (teos-, asiakas-, ja laskutusohjelmat), logo, graafinen ilme, internet-sivut, myynti- ja markkinointimateriaalia ja kampanjoita tai esimerkiksi työharjoitteluna teosten valokuvaus- ja käsittely sekä internet-kuvagallerian luominen.

Verkostoitumalla taidelainaamo pystyy jakamaan resursseja ja työtehtäviä. Pienten lainaamotoimintaa pyörittävien yhdistysten kannattaa etsiä yhteistyökumppaneita toisista yhdistyksistä ja osuuskunnista. Kirjastojen kannattaa verkostoitua toisten kirjastojen kanssa ainakin lähiseudulta ja

niin edelleen. Ammattikorkeakoulujen kirjastoilla on hyvät mahdollisuudet verkostoitua jo olemassa olevien liittoutumiensa myötä ja mahdollisesti käyttää hyväkseen jo olemassa olevia tietojärjestelmiä ja yhteistyötä opiskelijoidensa kanssa.

Taidelainaamo on mitä oivallisin paikka taideopiskelijoille suorittaa työharjoittelua. Varsinaisen valvonnan, myynnin yms. lisäksi työtehtäviä voi olla teosten valokuvaus ja kuvankäsittely, graafinen suunnittelu ja toteutus, tilaustöiden toteuttaminen, valmiiden ”palvelupakettien” ja markkinointikampanjojen suunnittelu ja niin edelleen. Jos kyseisessä koulussa opiskellaan esimerkiksi valo-, performanssi- tai kalligrafiataidetta niin näitäkin taidemuotoja voidaan tarjota tilaustyönä tai opiskelijat voivat suunnitella valmiita paketteja sisältöineen ja hintoineen. Tilaustyönä performanssi- tai valoesitys juhlanumeroksi tai lempirunon tekstaaminen tauluksi merkkipäiväänsä viettävälle henkilölle on persoonallinen lahjaidea ja tällaisia palveluita taidelainaamo voi olla myös välittämässä.

Lainaamon hoitaminen osana/lisänä muuta työtä tai palkattomana talkootyönä tai provisiolla

Lainaamotyö voi sisältyä osana tai lisänä muuhun työhön ja/tai lainaamotyö hoidetaan yhdessä monen henkilön kesken kierrättäen ja jakaen.

Lainaamotyön hoito palkattomana talkootyönä tulee kyseeseen pienessä lainaamossa tai yrityksessä joka ei voi palkata työntekijää. Kun lainaamotyö hoidetaan yhdessä monen henkilön kesken kierrättäen ja jakaen työtehtäviä se ei tule liian suureksi taakaksi kenellekään.

Lainaamoon voidaan saada ilmaista työvoimaa palkkaamalla esimerkiksi siviilipalvelusmies, alan opiskelija työharjoitteluun, työharjoittelija tai työelämävalmennettava. Kokonaan lainaamon toimintaa ei kuitenkaan voi antaa tällä tavalla palkatun henkilön vastuulle vaan heidän työskentelyään on aina ohjattava ja on myös huomioitava heidän vapaapäivänsä ja mahdolliset sairaus- tai muut poissaolonsa.

Myös lainaamon mainontaan, markkinointiin ja graafiseen suunnitteluun ja toteutukseen voi ottaa työntekijän vaikka työharjoittelijana. Internetissä on myös erilaisia helppokäyttöisiä automaattisia ohjelmia sivujen luomiseen ja nettikaupan perustamiseen.

Opiskelija työharjoittelijana

Taidealan opiskelijalle työharjoittelu taidelainaamossa antaa erittäin hyödyllistä käytännön kokemusta monin eri tavoin. Taiteensa myyminen ja asiakkaan kohtaaminen on taiteilijalle usein hieman vaikeata ja on siis erittäin hyödyllistä harjoitella sitä jo opiskeluaikana. Taiteen myyntityö taidelainaamossa voi antaa kuvataiteilijalle uusia kontakteja ja avartaa hänen käsityksiään taiteen myynnistä ja sen ostajista. Muidenkin kuin omatekemän taiteen myyminen on taiteilijalle rennompaa ja asiantuntijana taiteilija pystyy kuitenkin kertomaan teoksista asiakkaille paljonkin ja kun teokset ovat jo valmiiksi hinnoiteltuja joten myyntitilanteet eivät ole niin hankalia senkään puolesta. Myös myynnin ja markkinoinnin opiskelijalle taidelainaamo on mielenkiintoinen ja mahdollisesti ideoita herättävä työpaikka.

Työharjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Harjoittelun tavoitteet, sisältö, toteutus ja arviointi on määritelty koulutusohjelmittain. Paikan sopivuus hyväksytetään opettajalla ennen harjoittelun alkua. Ohjausta antavat harjoittelupaikan nimeämä ohjaaja ja toimipisteen nimeämä opettaja. Harjoittelun lopullisen hyväksymisen päättää harjoittelua ohjaava opettaja. Opiskelijoilla on oikeus opintotukeen, joka koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Aikuisopiskelija voi rahoittaa opintonsa opintotuella tai aikuiskoulutustuella.

Siviilipalvelusmies

Siviilipalveluksen pituus on tällä hetkellä noin 12 kuukautta. Siviilipalvelus koostuu noin kuukauden pituisesta koulutusjaksosta sekä noin 11 kuukauden mittaisesta työpalvelusta. Koulutusjakso suoritetaan siviilipalveluskeskuksessa, joka tällä hetkellä sijaitsee Lapinjärvellä. Koulutusjaksolla on kolme vaihtoehtoista suuntautumisvaihtoehtoa: pelastustoimi ja väestönsuojelu, ympäristön ja kulttuuriomaisuuden suojelu sekä yleissivistys ja kansalaisvalmiudet. Työpalveluspaikaksi ei kelpaa voittoa tavoitteleva yritys. Työpalveluspaikan tulee solmia sopimus työministeriön kanssa.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksen avulla työnantaja voi saada ammattilaisen suoraan tarvitsemiinsa tehtäviin. Oppisopimuskoulutus soveltuu ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen. Oppisopimus on määräaikainen työsopimus, joka sitoo opiskelijaa, työnantajaa, oppilaitosta ja koulutuksen järjestäjää. Työnantaja maksaa opiskelijalle työehtosopimuksen mukaisen palkan. Mikäli oppisopimuskoulutukseen otetaan työtön henkilö, voi työnantaja saada työ- ja elinkeinotoimistosta haettavaa palkkatukea. Oppisopimuksen ajan työnantaja tarjoaa opiskelijalle ammatin/tutkinnon edellyttämiä työtehtäviä ja sitoutuu järjestämään työt niin, että opiskelija voi osallistua oppilaitoksen lähipäiviin. Oppisopimustoimistot ja -keskukset neuvovat muun muassa sopimuksen solmimiseen ja käytännön järjestelyihin liittyvissä asioissa.

Työharjoittelu ja työelämävalmennus

Työelämävalmennus/työharjoittelu antaa työnantajalle mahdollisuuden kouluttaa työntekijä työhön. Lisäksi se antaa tilaisuuden selvittää, soveltuuko harjoittelijan osaaminen ja taidot yrityksen tarpeisiin. Harjoittelun päivittäinen kesto voi olla tällä hetkellä olla neljästä kahdeksaan tuntia ja viikoittainen kesto enintään 5 päivää. Työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvoitetta mutta hän sitoutuu siihen, että se osallistuu harjoittelijan ammattitaidon ja osaamisen sekä niiden kehittymisen arviointiin työvoimatoimiston kanssa sovittavalla tavalla. Työnantaja valvoo ja opastaa harjoittelijaa niin, että harjoittelulle asetetut tavoitteet toteutuvat. Työministeriö on järjestänyt työharjoittelijoille ja työelämävalmennuksessa oleville ryhmävastuuvakuutuksen. Työnantaja täyttää yhdessä työharjoittelijan kanssa sopimuksen työharjoittelusta sekä hakemuksen ylläpitokorvauksesta harjoittelun ajaksi. Kyseiset lomakkeet saa työvoimatoimistosta tai lomake.fi:stä. Sopimuksen allekirjoittavat työnantaja, työharjoittelija sekä työvoimatoimisto.

Apurahalla palkkaaminen

Erilaisia apurahoja myöntävät muun muassa Suomen kulttuurirahasto, maakuntarahastot, kulttuuria tukevat säätiöt ja kaupunkien/kuntien kulttuuritoimet.

Palkkatuella palkkaaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkatukea työttömän työnhakijan työllistämiseen. Palkkatukea voidaan myöntää työsopimussuhteessa tehtävään työhön tai oppisopimuskoulutukseen. Sitä voivat saada kunnat, yritykset ja muut yksityisen sektorin työnantajat, mm. yhdistykset, säätiöt ja kotitaloudet sekä sosiaaliset yritykset.

Palkkauskustannuksilla tarkoitetaan työntekijälle maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua. Palkkatuki muodostuu perustuesta ja lisäosasta, joita voidaan myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuen perustueella tarkoitetaan tukea, joka on työttömyysturvalla tarkoitettuna peruspäivärahan suuruinen/päivä. Korkeimmalla korotetulla palkkatuella tarkoitetaan vaikeasti työllistyvän työllistämiseksi myönnettävää tukea, joka on palkkatuen perustuki korotettuna lisäosalla, jonka määrä on enintään 90 prosenttia perustuen määrästä.

Pitkäaikaistyöttömällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston

perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan. Korkeinta korotettua palkkatukea voidaan myöntää mm. vaikeasti työllistyville.

Vaikeasti työllistyvällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä tai 500 päivää työttömyyspäivärahaa, ja jotka ovat tuella palkattaessa työmarkkinatukeen oikeutettuja. Vajaakuntoisella tarkoitetaan henkilöä, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia

Työllistämistukea voidaan myöntää myös oppisopimuskoulutukseen. Työnantajalle myönnettävällä työolosuhteiden järjestelytuella voidaan tukea vajaakuntoisen työntekijän työssä pysymistä tai helpottaa vajaakuntoisen työnhakijan rekrytointia.

Tukihakemuksia saa myös työvoimatoimistosta. Tukihakemus ja paperit, jotka toimitettava työvoimatoimistolle: hakemus, samalla hakemuksella haetaan perus- ja lisäosaa, alle 3 kuukautta vanha verovelkatodistus, alle 3 kuukautta vanha yhdistysrekisteriote kaupparekisteristä tai maistraatti.

(Tarkista tietojen ajantasaisuus ja tarkemmat tiedot: www.mol.fi)

Lakisääteiset maksut palkasta:

Eläkevakuutusmaksu, sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, tapaturmavakuutus ja ryhmähenkivakuutusmaksu (Tarkista tietojen ajantasaisuus ja tarkemmat tiedot)

Eläkevakuutusmaksut

Kaikki työntekijät (18–68 vuotiaat) vakuutetaan TyEL mukaan riippumatta toimialasta, ansiosta tai työsuhteen pituudesta. Lisää tietoa: Ilmarinen, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eterna ja Suomen yrittäjät.

Sosiaaliturvamaksu

Yksityisen työnantajan sosiaaliturvamaksu on porrastettu maksuluokkiin palkkojen ja käyttöomaisuuden poistojen mukaan.

Työttömyysvakuutusmaksut

Tapaturmavakuutusyhtiö perii tapaturmavakuutusmaksun yhteydessä 17-65 vuotiaista työntekijöistä.

Työtapaturmavakuutusmaksu ja ryhmähenkivakuutusmaksu

Maksu vaihtelee yhtiöittäin. Maksujen on vastattava työn riskiä eli tapaturmavaaraa. Tapaturmavakuuttamisvelvollisuudesta ovat vapaat sellaiset pientyönantajat, joiden kalenterivuoden aikana teettämien työpäivien lukumäärä on yhteensä enintään 12. Tapaturmavakuutusyhtiö perii tapaturmavakuutusmaksun. Maksukäytännöt vaihtelevat yhtiöittäin.

Työntekijältä perittävät maksut:

Työttömyysvakuutusmaksu, työeläkemaksu alle 53-vuotiaalta ja mahdollinen työttömyyskassan ja liiton jäsenmaksu sekä verokortin mukainen vero.

Linkkejä:

www.vero.fi:stä löytyy paljon tietoa palkan verotuksesta
www.palkka.fi on maksuton palkanlaskentaohjelma internetissä pienyrityksille.
www.eezy.fi -palvelu tarjoaa laskutus-/palkanmaksupalvelua. Palvelupalkkio on 8-12 %.

3.6. TEOSTEN SÄILYTYKSEN

3.6.1. Teosten määrä, valikoima, esillepano, valaistus

Teoksia on oltava sopiva määrä suhteessa tiloihin. Jos teoksia on liikaa, niitä on hankala katsoa ja selata läpi sekä säilyttää vahingoittumattomana. Kannattaa siis miettiä pitääkö heti alussa rajata yksittäisen taiteilijan tuomien teosten määrää ja sitä kuinka kauan hän voi pitää samaa teosta lainaamossa. Nämä asiat voi sisällyttää taiteilijan kanssa tehtävään lainaamosopimukseen.

Jos teoksia on lainaamossa paljon, apuna on hyvä olla helppokäyttöinen tietokantapohjainen teoshaku- ja arkistointijärjestelmä jossa hakukriteereinä voi antaa esimerkiksi tekniikan, koon, aiheen, yleisvärityksen, kehystystavan ja/tai taiteilijan nimen ja näiden avulla löytyy sopivia teoksia ja tiedetään niiden sijainti. Helpoiten kaupaksi menevät usein ne teokset jotka ovat esillä, joten on hyvä jos on ripustus/esittelytilaa. Esillä olevia teoksia kannattaa vaihdella usein, koska se antaa asiakkaalle mielenkiintoa käydä lainaamossa useammin ja antaa sekä asiakkaille että taiteilijoille kuvan teosten nopeasta vaihtuvuudesta. Tilan valaistukseen tulee kiinnittää huomiota siihen, että se on riittävä ja oikeansävyinen.

Valikoima voi olla monipuolinen edustaen eri taiteilijoita, tekniikoita ja teoskokoja tai lainaamo voi erikoistua johonkin tiettyihin taiteilijoihin, tekniikoihin tai palveluihin. Kun lainaamoja alkaa olla useampia samalla seudulla, lainaamo voi miettiä miten se erottuisi muista. Taidelainaamon kokoelmassa on perinteisesti maalauksia, grafiikkaa, piirustuksia, valokuvataidetta, veistoksia ja erilaisia kollaasi- ja sekatekniikatöitä. Myynnissä voi olla myös kehystämättömiä grafiikan vedoksia ja piirustuksia, mutta niitä ei voida antaa vuokralle koska niiden säilyminen kehystämättä vahingoittumattomina on epävarmaa. Vedoksia voidaan kuitenkin myydä osamaksulla samansuuruisilla kuukausimaksuilla kuin kehystettyjä teoksiakin.

Menekki on suurinta pienillä ja keskikokoisilla teoksilla, mutta tällä hetkellä kysyntää on paljon myös suurempikokoisille teoksille. Mikään ei estä lisäämästä valikoimaan esimerkiksi video- ja valotaidetta, kalligrafiaa ja performansseja. Kaikkea tätä voidaan tarjota myös tilaustyönä asiakkaan tarpeisiin sovellettuina. Taidelainaamot voivat tehdä yhteistyötä taiteilijoiden, taiteilijaseurojen –yhdistysten ja alan oppilaitosten kanssa. Taidelainaamon oheismyynnissä voi olla tarjolla postikortteja, katalogeja, kirjoja ja taiteilijoiden valmistamia sekä taiteilijaseuran- tai yhdistyksen julkaisuja ja tuotteita.

Lainaamossa voi pitää esillä esittelykansioita teoksista, joita säilytetään varastossa tai muualla tai taiteilijalla itsellään. Tämä on käytännöllistä varsinkin isojen teosten kohdalla. Toinen vaihtoehto on tietokonepäätte, jolla voi katsella teoksia hakemistosta ja etsiä vaikka hakusanoilla sopivia vaihtoehtoja. Asiakasta kiinnostava teos voidaan sitten tarvittaessa tuoda asiakkaalle nähtäväksi tai asiakas voi mennä taiteilijan luo tai muualla sitä katsomaan. Tällainen tietokonepäätte ei tarvitse huippuominaisuuksia joten sen voi hankkia edullisesti vaikka kierrätyskoneita välittävistä tietokoneliikkeestä tai yksityiseltä tietokoneasentajalta. On eduksi, jos taidelainaamo voi toteuttaa internetiin ajan tasalla olevan kuvagallerian lainaamoteoksista, koska monet asiakkaat mielellään tutkivat valikoimaa jo etukäteen ja tällöin teoshakuohjelma on suureksi avuksi varsinkin jos valikoima on suuri. Taiteilijan suostumus hänen teoksensa laittaminen julkiseen galleriaan on pyydettävä ja sen voi sisällyttää sopimukseen. Teoshakuohjelman voi toteuttaa ohjelmointiyritys tai alan opiskelija.

3.6.2. Säilytys, käsittely ja kuljetus

Teoksia tulee käsitellä varovaisesti. Sormissa on aina hieman rasvaa, josta jää jälkiä joten on hyvä käyttää puhtaita puuvillaisia suojakäsineitä kun teoksiin koskee. Tilassa, jossa teoksia säilytetään ei saa kosteutta eikä suurta kosteuden tai lämpötilan vaihtelua. Teosta ei myöskään saa säilyttää pitkiä aikoja suorassa päivänvalossa. Tilassa ei saisi olla lähellä vaarana vesijohtoja, jotka saattavat vuotaa tai mitään muuta sellaista, joka voi jostain syystä pudota teosten päälle ja vahingoittaa niitä. Teokset on suojattava erityisen hyvin, jos tilassa tai sen yhteydessä olevissa tiloissa tehdään kunnostustöitä, jotta edes hienonhieno pöly ei takerru teoksiin. Lattioiden ym. siivouksessa tulee myös olla hyvin varovainen, etteivät teokset vaurioidu. Jos tauluja sijoitetaan esimerkiksi seinää vasten nojaamaan lattialle, ne helposti kolhiintuvat ja kastuvat lattioiden siivouksen yhteydessä.

Kehykset naarmuuntuvat usein erittäin helposti varsinkin, jos niitä säilytetään vastakkain, joten teosten väleihin on syytä laittaa jotain suojamateriaalia, jos ne nojaavat toisiinsa. On oltava myös varovainen, ettei suojamateriaali ole sellaista, että siitä voi olla haittaa sen koskettaessa teoksen pintaa. Muovi voi joskus tarttua ja jättää kuvioita, hapollinen suojapaperi voi aiheuttaa reaktioita teoksen pintaan ja niin edelleen. Kehystämättömät grafiikan vedokset kannattaa säilyttää läpinäkyvässä pakkauksessa tukevan taustapahvin kanssa.

Kehystetyt teokset on oltava kehystetty asiallisesti. Vaihtokehyksessä oleva teos saattaa antaa halvan vaikutelman. Teoksen pinta ei saisi koskaan olla suoraan kehyksen lasissa kiinni. Teosten ripustuskoukkujen rautalankojen ja muiden kiinnikkeiden on oltava asiallisia ja kestäviä. Lainaamotyöntekijän on tarkistettava teosta vastaanottaessaan, että sen ripustus- ja kehystys- ja tarvittaessa säilytys- ja kuljetustarvikkeet ovat asialliset ja tarvittaessa taiteilijoita on ohjattava huolehtimaan siitä, että ne ovat kunnossa jo teoksen lainaamoon tullessa.

Teoksiin kiinnitettävien teostietolappujen kanssa on oltava varovainen, ettei kiinnitä niitä sellaiseen paikkaan johon saattaa jäädä teipin liimasta tai muusta kiinnityksineestä pysyvä jälki. Lainaamoon on varattava sopivaa pakkausmateriaalia, jotta asiakas saa kuljetettua teoksen vahingoittumattomana.

3.7. Teos-, lainaus- ja asiakastietojen ylläpito ja laskutus

Teostietojen, asiakas- ja lainaustietojen ylläpitoon voidaan käyttää tietokoneohjelmaa jossa voi olla myös taiteilijarekisteri. Tarjolla on valmiita ohjelmia pienillekin yrittäjille tai asiakkaalle räätälöity ohjelma voidaan ostaa tai teettää alan opiskelijalla. Ohjelmalla voidaan seurata muun muassa asiakkaiden laskujen eräpäiviä. Laskutus voidaan myös kokonaan ulkoistaa. Kun lainaamo perustetaan esimerkiksi kirjastoon tai oppilaitokseen, voidaan mahdollisesti käyttää jo olemassa olevia ohjelmia ja järjestelmiä.

Heta Laitakari, Sarjasta Kesäyön pesät, valoteos, 2010

3.8. Arvonlisävero

Arvonlisävero on kulutusvero, jonka lopullinen kuluttaja maksaa ostamiensa tuotteiden hinnassa. Tuotteen hinnassa on vain sen verokannan mukainen määrä arvonlisäveroa. Myyjä lisää arvonlisäveron verottomaan myyntihintaansa ja perii sen ostajalta. Verovelvolliset myyjät tilittävät arvonlisäveroa kukin omasta ”arvonlisästään” eli verollisten myynti- ja ostohintojen erotuksesta. Näin ostajan maksama vero kertyy valtiolle jakeluketjun eri portaiden kautta. Vero ei kertaannu tuotteen hinnassa vähennysoikeuden ansiosta.

Osa taiteilijoista on arvonlisäverollisia ja osa ei. Taide-esineiden myyntiin sovelletaan 8 %:n verokantaa silloin, kun taide-esineen verovelvollisena myyjänä on taide-esineen tekijä eli taiteilija itse tai hänen oikeudenomistajansa eli tässä tapauksessa taidelainaamo. Taide-esineen verolliseen jälleenmyyntiin ja taide-esineen välityspalvelun myyntiin sovelletaan 22 %:n verokantaa.

Tavaroiden ja palvelujen myynti on yleensä arvonlisäverollista. Arvonlisäverovelvollisia ovat kaikki, jotka liiketoiminnan muodossa harjoittavat tavaroiden tai palveluiden myyntiä. Yrittäjä tilittää myynnin yhteydessä keräämänsä arvonlisäverot valtiolle maksamalla ne kuukausittain myyntiä seuraavan toisen kuukauden 12. päivään mennessä veroviraston tilille. Jos yrityksen liikevaihto tilikaudessa jää alle 8 500 euron, sen ei tarvitse ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi.

Taide-esineen myynnin arvonlisävero-kohtelu riippuu siitä, onko kysymyksessä taide-esineen myynti myyjän omissa nimissä ja omaan lukuun, välitys toisen nimissä ja lukuun vai myynti omissa nimissä toisen lukuun (=komissiokauppa). Tulkintatilanteessa ratkaisevana pidetään sitä, millaisen sopimuksen jälleenmyyjä ja päämies (esim. taide-esineen omistaja tai tekijä) ovat keskenään tehneet.

Välitystoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa välittäjä myy tavaroita ja palveluja toisen nimissä ja lukuun. Välittäjä ei esiinny asiakkaaseen nähden

myyjänä, vaan hän toimii selkeästi päämiehensä nimissä tämän asiamiehenä tai edustajana. Välittäjä ei osta välitettäviä tavaroita ja palveluja itselleen. Toimeksiantosopimuksen merkitys korostuu toiminnan luonteen arvioinnissa. Taide-esineen ensimyyntissä myyjänä on tällöin taide-esineen tekijä. Myynti asiakkaalle tapahtuu 8 %:n verokannalla, jos myyjänä oleva kuvataiteilija on arvonlisäverovelvollinen. Jos kuvataiteilija ei ole arvonlisäverovelvollinen, myynti on veroton. Välittäjä myy kuvataiteilijalle/päämiehelle välityspalvelun. Välittäjä suorittaa arvonlisäveron välityspalkkiostaan. Vaikka välittäjä voi periä kuvataiteilijan puolesta taide-esineen myyntihinnan asiakkaalta ja tilittää sen päämiehelle, kyse ei ole välittäjän omasta myynnistä.

Arvonlisäverotukseen liittyvissä kysymyksissä neuvoo Verohallinnon valtakunnallinen palvelunumero 020 697 014 (pvm/mpm). Tietoa saat myös Verohallinnon toimipisteistä ja Verohallinnon Internet-sivuilta osoitteesta www.vero.fi.

(Lähde: Verohallinnon sivut)

Kirjanpito

Kaikki yritykset ja yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia. Niiden on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa ja noudatettava hyvää kirjanpitoa. Kirjanpitoon merkitään tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Tositteet, rekisteröidään niiden tiedot tietyn menetelmän mukaan ja saadaan tulokseksi laskelmat yrityksen taloudesta. Kirjanpidon kokonaisuus muodostuu tuotoista, kuluista, omaisuudesta, omista varoista ja veloista. Tarjolla on valmiita ohjelmia pieninkin yrittäjän tai yhdistyksen kirjanpitoon ja jäsenrekisterin ylläpitoon.

Lisää tietoa kirjanpitolaista löytyy esimerkiksi: www.finlex.fi/fi

3.9. Sopimukset ja vakuutukset

Vuokratessaan teoksen asiakas tekee ja allekirjoittaa vuokra/osamaksusopimuksen lainaamon kanssa, joka tilittää kuukausierät taiteilijalle. Lainaamo aiemmin tehnyt teoksesta taiteilijan kanssa lainaamosopimuksen, jossa määritellään teoksen hinta, lainaamon ottama provisio ja muut ehdot. Kun asiakas voi palauttaa vuokraamansa teoksen lainaamoon, jolloin tutkitaan, että se on samassa kunnossa kuin lainatessa. Sopimukseen voi sisällyttää tietoja vastuista ja vakuutuksista. Sopimus voi olla määräaikainen, jonka rauettua taiteilijan on noudettava teoksensa pois lainaamosta ja halutessaan tuotava uusialle. Sopimukset ja esitteet on hyvä olla myös ainakin englanninkielisinä.

Sopimusmalleja löytyy mm. www.art360.fi sivuilta

Taidelainaamotilan vakuutukset kannattaa tutkia tarkkaan ja miettiä onko mahdollisesti jo olemassa oleva vakuutus riittävä vai pitääkö siihen tehdä muutoksia. Taiteilijan kanssa tehtävässä sopimuksessa voidaan tarkentaa kuka on vastuussa ja korvaa, jos teos vahingoittuu lainaamossa tai asiakkaalla tai teos katoaa lainaamosta. Asiakkaan kanssa tehtävään lainausopimukseen voi kirjata myös ehtoja teoksen korvausvelvollisuudesta.

Lainaamon ja taiteilijan kanssa tehtävään sopimukseen voi sisällyttää esimerkiksi seuraavat asiat:

Lainaamon yhteystiedot

Taiteilijan henkilö- ja yhteystiedot, pankkitilin numero ja y-tunnus, jos hän on alv-verollinen

Lainaamoon tuotavan teoksen nimi, tekniikka, koko, vuosi, vedosnumero ja muita mahdollisia tietoja esimerkiksi onko teos kehystetty tai ohjeita säilytykseen ja ripustukseen

Teoksen kokonaishinta ja arvonlisäveron osuus, kuukausimaksun suuruus

Tietoja vastuista ja vakuutuksista vahinko- ja varkaustapauksissa, maksujen tilityksistä jne.

Taiteilijan suostumus siihen, että teosta esitellään lainaamotilojen ulkopuolella

Taiteilijan suostumus siihen, että teoksen kuva laitetaan internet-sivuille julkisesti nähtäväksi

Päiväys, paikka ja taiteilijan ja lainaamon edustajan allekirjoitus

Lainaamon ja lainausasiakkaan kanssa tehtävään sopimukseen voi sisällyttää esimerkiksi seuraavat asiat:

Lainaamon yhteystiedot

Asiakkaan henkilö- ja yhteystiedot, henkilöllisyystunnus, joka tarkistetaan

Lainattavan/osamaksulla ostettavan teoksen nimi, tekniikka, koko, vuosi, vedosnumero ja muita mahdollisia tietoja esimerkiksi onko teos kehystetty, muita yksilöintitietoja

Ohjeita säilytykseen ja ripustukseen

Teoksen kokonaishinta ja arvonlisäveron osuus

Paljonko asiakas maksaa ensimmäisenä eränä heti ja arvonlisäveron osuus siinä

Kuukausimaksun suuruus ja arvonlisäveron osuus, erien eräpäivä, viimeinen eräpäivä

Pankin viitenumero

Tietoja vastuista ja vakuutuksista vahinko- ja varkaustapauksissa, maksuista, maksamatta jättämisistä, viivästyskorosta jne

Päiväys, paikka, lainaajan ja lainaamon edustajan allekirjoitus

3.10. MAINONTA, MARKKINOINTI, TIEDOTUS

Miten saada huomiota, miten saada ihmiset lainaamoon, miten saada uusia asiakkaita ja miten erottua muista lainaamoista ovat kysymyksiä, joita kannattaa miettiä ja mahdollisuuksien mukaan käyttää ulkopuolisia, markkinointiin perehtyneitä työntekijöitä.

Mainostaminen on pienelle yrittäjälle kallista, joten se mihin on varaa, kannattaa toteuttaa hyvin. Pieni tai huonosti toteutettu mainos hukkuu muiden joukkoon. Parasta ja ilmaista mainosta on juttu esimerkiksi paikallislehdessä tai -radiossa, joten tiedotusvälineisiin kannattaa pitää yhteyttä varsinkin silloin kun jotain erikoista on pian tapahtumassa, tai on muuta mielenkiintoista kerrottavaa. Jotain tapahtumaa kannattaa siis järjestää ainakin silloin tällöin. Myös valmiiksi kirjoitettuja juttuja voi kokeilla tarjota. Lehdelle voisi tarjota juttuja taidelainaamon taiteilijoista, taidelainaamon työntekijöistä, taidelainaamisesta yleensä, taidelainaamon vakioasiakkaista ja niin edelleen.

Mainosten graafiseen suunnitteluun kannattaa panostaa, että mainokset ja esitteet erottivat edukseen. On hyvä muistaa, että mainos on eri asia kuin tiedote. Mainosmateriaalin on oltava mielellään värikästä, näyttävää, erottuvaa – ja lyhytsanaista. Niissä ei tarvitse selittää koko lainaamon toimintaa ja sopimuksien yksityiskohtia, vaan tärkeintä on saada mielenkiinto heräämään. Graafisen alan ja myynnin opiskelijat voivat toteuttaa materiaalia ja myyntitempauksia esimerkiksi työharjoitteluna tai opinnäytetyönä. On erittäin hyvä, jos lainaamolle voidaan toteuttaa yhtenäinen graafinen ilme, joka toistuu kaikessa mainonnassa, tiedotteissa, sopimuksissa ja nettisivuilla. Raikas ja nuorekas, mutta tyylikäs tyyli, hauskoja iskulauseita, mielenkiintoisia esimerkkejä lainaamon teoksista, mutta ei liikaa kaikkea.

Esitteitä ja mainoksia voi jakaa tai olla jaossa erilaisissa paikoissa ja tapahtumissa. Yhteistyö muiden yhdistysten, seurojen, osuuskuntien, yrittäjien ja taiteilijoiden, opiskelijoiden tapahtumien, projektien kanssa kannattaa aina. Mainoksia voi tarjota esimerkiksi huonekaluliikkeisiin, sisustusliikkeisiin, rautakauppoihin ja asuntomessuille. Voisi miettiä mitä sellaisia yrityksiä sijaitsee taidelainaamon lähellä, joiden kanssa voisi yhdistää voimia myynnissä ja markkinoinnissa. Ehkä lainaamorakennuksessa tai lähialueella on jotain, jota voisi hyödyntää markkinoinnissa? Jos esimerkiksi rakennus tai alue on vanha, siinä saattaa olla mielenkiintoista historiaa, jolla ihmisiä voidaan houkutella tulemaan tutustumaan paikkaan/alueeseen.

Lainaamo voisi kysellä, mitä ideoita itse taiteilijoilla voisi olla tekemään taidelainaamo – ja samalla omaa taidettaan tunnetuksi. Taiteilijat ovat usein hyvin monipuolisia ja osaavat tehdä paljon muutakin kuin kuvataidetta. Sen sijaan tai sen ohella, että he esittelevät taidettaan, he voivat esitellä ja tehdä muutakin; vaikkapa lausua runoja, puhua joogan terveysvaikutuksista tai neuvoa tekemään persoonallisempia käsitöitä.

Jos samalla seudulla alkaa olla jo useita taidelainaamoja, joiden valikoima on laaja voi jo miettiä, jos kannattaa erikoistua jollain tavalla erottuakseen muista. Jokin galleria/taidelainaamo tarjoaakin jo esimerkiksi vain nykytaidetta tai pelkkää grafiikkaa. Taidelainaamo voi myös yhdistää toimintansa jonkun aivan muun alan yrittäjän kanssa.

4. HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

<http://www.taidelainaamot.fi>

- Taidelainaamosivusto josta löytyy tietoa Suomen taidelainaamoista yhteystietoineen.

<http://www.art360.fi>

- Art360 on valtakunnallinen kuvataidehanke, jonka tavoitteena on lisätä kuvataiteen toimijoiden käytännönläheistä managerointi- ja liiketoimintaosaamista. Hankkeen toimijat luovat valtakunnallisen yhteistyöverkoston kuvataidealalle. Sivuilta löytyy muun muassa Sivellin & Saldo -blogi, tietoa tekijänoikeuksista ja mallisopimuksia taiteen myymiseen ja välittämiseen, tietoa koulutuksista esim. kirjanpito ja markkinointi.

<http://www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/>

- Verkkomatrikkeli esittelee 2300 suomalaista ja Suomessa asuvaa ammattitaiteilijaa.

<http://www.vero.fi>

- Suomen verohallinnon sivut joilta löytyy tietoa ja laskuesimerkkejä palkan verotuksesta sekä taiteen ja taiteen välittämisen arvonlisäverosta

<http://www.finlex.fi/fi>

- Kirjanpitolaki

<http://www.palkka.fi>

- Maksuton internetissä toimiva palkanlaskuohjelma pienyrityksille.

<http://www.eezy.fi>

- Palvelu tarjoaa laskutus/palkanmaksupalvelua. Palvelupalkkio on 8-12 %.

<http://www.moniverso.fi>

- Tuottaa monipuolisia toimistoalan suunnittelu-, koordinointi- ja assistenttipalveluita markkinointiin, viestintään sekä kansainvälistymiseen liittyvissä projekteissa.

<http://codex.wordpress.org/Etusivu>

- Avoimeen lähdekoodiin perustuva sisällönhallintaohjelmisto

<https://www.google.com/>

- Googlen ilmainen kuvankäsittely- ja arkistointiohjelma.

<http://www.kotisivukone.fi/> ja

<https://www.avaa-aava.fi> (MAKSULLISIA OHJELMIA)

<http://www.suntuubi.com> ja

<http://kotisivuni.org/> (ILMAISIA OHJELMIA)

- Kotisivunluontiohjelmia internetissä

<http://www.himmelblau.fi/> ja

<http://www.taidegraafikot.fi/taidegraafikka.html>

- Tietoa grafiikan menetelmistä, vedosmerkinnöistä ja muusta sanastoa

Yrityksen tai osuuskunnan perustamisesta löytyy tietoa muun muassa:

- www.yrittajat.fi
- www.infopankki.fi
- www.ely-keskus.fi
- www.yrityssuomi.fi
- www.ytj.fi
- www.finnvera.fi/

- www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/ (kirjanpito)

- www.mol.fi/mol/fi/04_yrittaminen/05_starttiraha/index.jsp (starttiraha)

5. TAIDELAINAAMOJEN ESITTELYÄ

Tampereen taidelainaamo

Tampereen taidelainaamo perustettiin vuonna 2000. Se toimii Taidekeskus Mäntinrannassa, joka on Tampereen taiteilijaseuran toimintakeskus. Se sijaitsee Finlaysonin alueen laitamilla, keskustan tuntumassa. Alue tuo omat etunsa, koska siellä on ravintoloita, käsityöläisiä, taidegallerioita, museota, taidekoulu ja se on historiallista ympäristöä, mutta koska lainaamo ei ole ydinkeskustassa ihmisvirtojen luona, on markkinointiin kiinnitettävä huomiota. Taidekeskuksessa on myös kaksi galleriaa. Näyttelyvieraat voivat samalla tutustua lainaamoon ja päin vastoin. Taidekeskuksessa sijaitsee myös taiteilijoille tarkoitettuja yhteistyöpajatiloja, jossa järjestetään myös kursseja harrastajille. Lainaamossa on yhteensä n. 700 teosta runsaalta 110 taiteilijalta, jotka kuuluvat Tampereen taiteilijaseuraan.

Lainaamon työtehtävät jakaantuvat useammalle henkilölle jotka tekevät lainaamoon liittyviä töitä osaisa-aikaisesti. Toiminnanjohtaja hoitaa rahaliikenteen, näyttelysihteeri konsultoinnit ja tietokannan ylläpidon, vahtimestari ja 3 työllistettyä asiakaspalvelua, taidelainaamo-koordinaattori pr:ää, markkinointia ja asiakaspalvelua. Myös manageri osallistuu taidelainaamon markkinoinnin kehittämiseen silloin, kun se liittyy yritys yhteistyöhön.

Tampereen taidelainaamolla on omat nettisivut, jonka kautta asiakkaat voivat tutustua lainaamon teoksiin. Lainaamo osallistuu kesäisin Taidetorille, joka on Kukkaisviikkojen aikana järjestettävä tapahtuma ja lainaamo esitellään myös Keräily-messuilla, jotka järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Yhdessä Helsingin ja Oulun taidelainaamoiden sekä Taidemaalariiliiton kanssa on kehitteillä verkkokauppa.

Lainaamo mainostaa itseään ilmoituksilla paikallisissa lehdissä ja se on saanut pari puffijuttuja läpi paikallisiin medioihin. Keräily-messujen lisäksi se on ollut Habitare-messuilla yhdessä Helsingin taidelainaamon, Oulun taidelainaamon ja Taidemaalariiliiton kanssa (ART360-hanke). Lainaamolla oma pieni esite. Joulun alla järjestetään teosvälitystilaisuus, jossa suurin osa teoksista on mahdollista saada myös taidelainaamon ehdoin. Lainaamo löytyy taidelainaamot.fi -sivustolta ja Taidekeskus Mäntinrannan Facebook-sivustoa käytetään hyväksi.

Nettisivu: <http://www.tampereen-aidelainaamo.fi>

Järvenpään taidelainaamo Taikka

Järvenpään taidelainaamo Taikka aloitti toimintansa toukokuussa vuonna 2008. Se toimii kaupungilta vuokratuissa tiloissa, 1920-luvulla rakennetun talon alakerrassa, jossa on kaksi huonetta sekä sosiaalitulat. Lainaamo on kahden osakkaan osakeyhtiö, jota hoitavat osakkaat puoliksi. He ovat itse kuvataiteilijoita, jotka toimivat Järvenpään taideseurassa. Osakkaat tekevät itse kaikki työt ja joskus saadaan tuuraajia. Lainaamolla on nettisivut, mutta siellä ei ole vielä teoksia nähtävänä. Suunnitteilla on saada teoksia nettiin näkyville ja lainaamoon on tulossa lisää taiteilijoita ja heidän teoksiaan. Tällä hetkellä lainaamossa on noin 700 teosta 50 taiteilijalta. Lainaamossa on käytössä laskutusohjelma, joka on muokattu valmiina ostetusta. Lainaamo mainostaa itseään sähköpostilistalla oleville tapahtumista, flyereitä jaetaan silloin tällöin ja lehteen on saatu juttuja.

Nettisivu: <http://www.taikka.fi/>

Merja Asonen, Etsijät-sarja, 2010, serigrafia ja akryyli,
leveys 41cm, korkeus 23,5 cm

Taidelainaamokäsikirjan on toteuttanut Teija Hakala

Taitto: Maarit Gratschew

ART360-hanke

2010